

№20 • ГРУДЕНЬ • 2024

БАСТІОН

ОФІЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ 63-ОЇ ОКРЕМОЇ МЕХАНІЗОВАНОЇ БРИГАДИ ЗСУ

63 БРИГАДА
СТАЛЕВІ
ЛЕВИ

СТРІЧКА ЗА ВІДВАГУ

63 БРИГАДА ОТРИМАЛА ПОЧЕСНУ ВІДЗНАКУ «ЗА МУЖНІСТЬ ТА ВІДВАГУ»

За мужність та відвагу — почесна відзнака, встановлена Президентом України для відзначення особливих бойових заслуг, мужності, відваги та героїзму особового складу військових частин, виявлених під час захисту державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності України, ведення бойових дій та виконання бойових завдань.

З метою гідного вшанування мужності та героїзму, виявлених під час захисту

державного суверенітету, незалежності, територіальної цілісності України, постановляю:

Відзначити почесною відзнакою «За мужність та відвагу» 63 окрему механізовану бригаду Сухопутних військ Збройних Сил України.

Президент України
В. ЗЕЛЕНСЬКИЙ

Командир 63 бригади полковник Павло Юрчук зазначив, що ця відзнака є справедливою

нагородою для наших воїнів.

«Вітаю весь особовий склад з цією подією. Наші бійці щодня проявляють стійкість та впертість, відбиваючи ворожі штурми і навали на техніці. Ми б'ємо ворога, не даємо йому пройти жодного кроку, ступити жодного метру без жахливих і беззмістовних втрат.

Окупанти не змогли нічого захопити і ніде закріпитися. І не зможуть це зробити, поки мужні та героїчні воїни 63 бригади тримають оборону».

ДО ТЕМИ

Почесну відзнаку «За мужність та відвагу» присвоює Президент України за поданням відповідно Головнокомандувача Збройних Сил України, керівника державного органу, що здійснює керівництво утвореним згідно з законом військовим формуванням.

У разі відзначення військової частини почесною відзнакою «За мужність та відвагу» до трубки верхівки древка Бойового прапора відповідної військової частини прикріплюється двостороння стрічка зеленого захисного кольору, обшита по периметру золотавим кантом.

На одному кінці стрічки з обох сторін золотавими літерами вишиті напис «ЗА МУЖНІСТЬ ТА ВІДВАГУ» і зображення Знака Княжої Держави Володимира Великого. Другий кінець стрічки з обох сторін прикрашений рослинним орнаментом та зображенням медальйона-підвіски Знака Президента України. Кінці стрічки прикрашені золотою бахромою. Розмір стрічки: 250 x 12 см.

Стрічка зав'язується бантом розміром 30 см із двома горизонтальними променями та скріплюється синьо-жовтою розеткою діаметром 10 см.

ВТРАТИ ПРОТИВНИКА ЗА 2024 РІК

ОСОБОВИЙ СКЛАД

1890

■ ЗНИЩЕНО

4970

■ ПОРАНЕНО

ТАНКИ

■ **48**   ■ **96**

БОЙОВІ БРОНЬОВАНІ МАШИНИ

■ **72**   ■ **103**

АРТИЛЕРІЯ ТА МІНОМЕТИ

■ **125**   ■ **249**

СКЛАДИ БОЄПРИПАСІВ

■ **110**   ■ **5**

АВТОМОБІЛЬНА ТЕХНІКА

■ **109**   ■ **108**

ЗАСОБИ РЕБ

■ **30**   ■ **17**

БПЛА

■ **2054**

01.01.24-31.12.24

ЗБЕРЕГЛИ, ЗНИЩИЛИ, ВИСТОЯЛИ

Підсумки 2024 року

Зважаючи на загальний стан справ на Донбасі і дивлячись на карту просування ворожих сил, можна загалом сказати, що для 63 бригади рік минув відносно непогано. І на це є кілька причин та фактів.

1. Збережена територія

Звісно, не можна сказати, що ворог кинув на наш напрямок усі свої сили та ресурси, так як він це робив чи робить на Авдіївському, Покровському чи Курахівському напрямках. І все ж, за рік було задіяно від 300 до 400 штурмів, велику кількість гарматного м'яса та техніки. Точний підрахунок зробити не вдасться, адже не існує якоїсь однієї константи для виміру поняття сучасного штурму. Це можуть бути як механізовані колони з танками-халабудами, засобами РЕБ та підтримкою артилерії, так і пара невдах-піхотинців, яких копняками під зад відправляють на вірну загибель. І все ж, штурмів було багато.

Здається, не минуло й дня, щоб наші розвідники не фіксували висування чергової групи. Загалом такі штурмові дії принесли ворогу 4,3 квадратні кілометри території. Однак, завдяки якісному плануванню та мужності наших воїнів, нашим силам вдалося відвоювати 4,2 квадратні кілометри. У підсумку, ворог може з гордістю відзвітувати вищому начальству, що за рік захопив аж цілих 100 квадратних метрів піску та повалених сосен у Серебрянському лісі. Але для його ж життя та здоров'я буде краще не говорити про ціну, яку довелося заплатити за цей «здобуток».

2. Колосальні втрати ворога

Наша інфографіка пояснить усе детально, але можна зробити уточнення, що співвідношення втрат особового складу, наприклад, складає 1 до 19. На

жаль, уникнути втрат воїнів нам теж не вдалося, але вдалося мінімізувати цей показник настільки, наскільки це можливо. Головним фактором, що дозволив це зробити, стала загальнобригадна стратегія по недопущенню ворожих сил та засобів до лінії оборони нашої бригади. Насамперед, йдеться про важку техніку, яку вдавалося зупинити на відносно безпечних для наших окопів ділянках. У цьому є чимала заслуга нашої розвідки, яка фіксувала висування ворога, а також вогнева точність артилерії і дронів. Варто зазначити, що в інфографіці вказані далеко не всі «асвабодітелі», а лише ті, чий грішний тіла вдалося документально підтвердити. Тобто, усі екіпажі, усі групи десанту, сховані в середині спалених БМП та інших бляшанок, залишилися неідентифікованими. Зважаючи на те, як дбає про них їхнє командування, навіть на могилу невідомого солдата їм сподіватися не варто.

3. Координація сил оборони

Знищення ворога – це не епізодична, а цілком системна робота, робота цілого механі-

зму, в яких залучена величезна кількість наших військових. Підвезти БК чи продукти, спланувати дії у випадку штурму, пристріляти та замінувати територію і ще безліч факторів, які мають безпосередній вплив на результат. Лише і завдяки саме таким професійним діям, пункт 1 і пункт 2 наших підсумків стали реальністю. Звісно, ніяким чином не можна обійти і нереальну стійкість та мужність нашої піхоти. Ці хлопці творили і творять абсолютно фантастичні подвиги, адже саме вони щодня беруть удар на себе. Перебуваючи в конкретній меншості, вони вичавлюють із себе усі можливі сили, щоб вистояти і не пропустити ворога. Так, іноді, коли ситуація не дозволяє втримати позицію, отримавши наказ командування, хлопці відходять.

Збереження їхнього життя значно важливіше за кілька клаптиків землі, на якій ворог все одно не зможе закріпитися. Так, власне, відбувалося і протягом цього року. На жодній позиції, з яких наші хлопці були змушені відійти, окупанти не змогли втриматися та облаштувати необхідні засоби оборони.

ІДЕАЛЬНА ЗБРОЯ

Так називають Джавелін оператори 63 бригади, які нещодавно вперше знищили ним танк

Здавалося б, Джавеліни відійшли на другий план в нинішній війні артилерії та дронів – вони занадто дорогі (один постріл коштує близько \$200 тисяч) і рідко застосовуються, бо наші бійці не підпускають ворога близько. Але розрахунок ПТРК у складі Бурбона і Арія пояснюють, чому це не так

Василю з позивним «Бурбон» лише 27, а він вже встиг повоювати і простим піхотинцем, і кулеметником, і ось тепер навідником Джавелін. «Місяць вчився на оператора ПТРК – знаю всі протитанкові засоби. І можу сказати, що Джавелін – це ідеальна зброя. Все дуже просто. Бачиш ціль – стріляєш», – коротко пояснює хлопець.

Якщо не дуже коротко, то є кілька модифікацій Джавеліна – з дальністю пострілу від 2,5 до 4,5 км. В нашій бригаді – останній. Видів пострілів теж кіль-

ка – Dir (пряме наведення) і Top (зверху). Тубус – одноразовий, пускова установка залишається.

Робота починається одразу, як тільки оператор помічає ціль. «Кажу побратиму – неси подарунки, будемо вручати їх нашим друзям, – жартує Бурбон.

– Заряджаємо, я активую ракету – і в мене є 4 хвилини, щоб навестись на ворожу техніку. Камера Джавеліна робить знімок, по якому ракета і буде шукати ціль. А коли її випускаєш, вона вже сама знає свою

роботу – я там більше нічим не допоможу».

Тому Бурбон і називає Джавелін ідеальною зброєю. По-перше, вона рятує в найбільш критичний момент, коли ворожій техніці вдалося пророскочити захист дронів та мінні поля і вийти на ударну позицію. Звісно, Джавеліну не страшні засоби РЕБ. Ціль знищується максимально оперативно завдяки мобільності комплексу. І найголовніше – його надійність, точність та потужність.

«Якщо добре навестись, коли техніка не заховалась за

укриття, не заважають дерева чи дроти, тоді це 100% влучання в ціль, – каже оператор-заряджаючий Юрій з позивним «Арія». – А якщо буде влучання, то шансів у техніки фактично немає – не допоможуть ні мангали, ні сараї». Все завдяки будові ракети – подвійний кумулятивний заряд пробиває 80 (!) см броні.

Нещодавно, під час масованого штурму хлопці знищили першого танка. «Сиджу, п'ю чай, – з гумором згадує Василь. – Виходять наші по рації – кажуть, нас штурмують, будьте готові. Я вийшов – бачу, танк їде. Питаю у пацанів – наш? Кажуть – ні. Ну я його і підстрелив».

«Одразу емоцій не було, але потім я півпачки цигарок викурив, – каже Арія. – Було дуже приємне відчуття, що ми внесли якийсь вклад в цю війну – все-таки знищили техніку, вартістю кілька мільйонів доларів».

Бурбон приєднується: «Так, емоції були неймовірні! Перші хвилини 20 розмовляти не міг. Моє життєве кредо зараз – *баш вату. Джавелін для мене, як для кухара в цивільному житті – та сама лопатка, яка допомагає смажити русню. А тут як мінімум три істоти, які сидять в танку, потрапили на пательню. Хочу так кожного дня!».

І трішки з сумом додає: «Ніколи в житті не міг подумати, що буду радіти, коли хтось горить...»

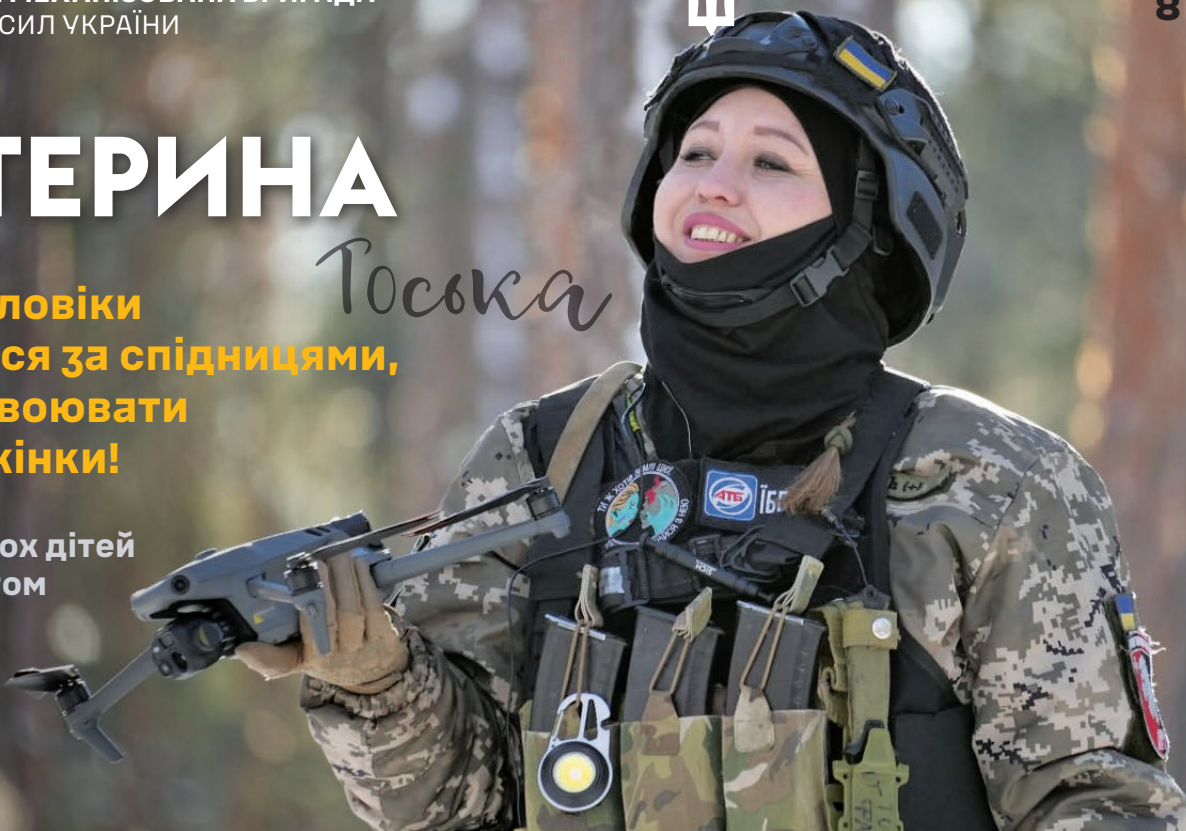

КАТЕРИНА

**Якщо чоловіки
ховаються за спідницями,
значить воювати
будуть жінки!**

**Як матір двох дітей
стала пілотом
Мавіка**

Тоська

Катерина з 15 років працювала продавцем в продуктовому магазині. Але в 33 таки наважилась здійснити свою давню мрію – служити в армії. Причому війна її не злякала, навпаки – підштовхнула діяти рішуче.

«Я рано вийшла заміж, народила двох доньок – і чоловік заборонив йти у військоve училище», – пояснює Катерина. Коли вони розлучились і почалась повномасштабна війна, дівчина довго не думала і одразу пішла в військомат: «Там мені сказали йти варити борщі. Я так образилась... Так їм і відповіла – ви втратили такого бійця! Повернулася і пішла».

Два роки вона шукала спосіб, як все-таки потрапити в ЗСУ. І цієї осені знайшла – через проект Міноборони Drone Force, який дає фахову підготовку для бажаючих стати пілотами дронів.

Звісно, родичі були шоковані її рішенням: «В мене дві сестри. Вони спершу казали – Катя, ну ти що? Куди ти зібралася?! Але потім ми посиділи, поговорили – і вони підтримали моє бажання». Дітей Катерина залишила колишньому чоловікові і його новій дружині – він військовий, але служить вдома. «Доньки теж мене підтримали, – на її обличчі одразу з'являється посмішка.

– Вони дуже пишаються мною. Кажуть – наша мама боєць, бійчиня! Це додає мені сил, бо я не просто так тут, а борюся за своїх дітей, за майбутнє всіх наших дітей».

Для початку Каті треба було пройти БЗВП. «Мені взагалі не було складно на базовій підготовці. Бігати, стріляти – це навіть цікаво. Прокидаєшся зранку і думаєш – чого мене сьогодні ще навчать?», – дивує Тоська.

Цей позивний вона отримала якраз в навчальному центрі. «Там зі мною були ще дві дівчинки, – розповідає Катя. – Вони мене побачили – таку маленьку,

веселу, балакучу, з косичками. І кажуть – ти точно, як Тоська з фільму «Дівчата». Їй палець в рот не клади, бо по лікоть відкусить. Це дійсно про мене!».

Катерина справді настільки впевнена в собі і навіть зухвала, що одразу зрозуміло – запитувати про страх немає сенсу. Але вона говорить про це з холодною головою: «Не бояться тільки ті, у кого з мізками не все в порядку. Звісно, мені було страшно – я не розуміла, куди попаду. Але коли я приїхала сюди, в нашу бригаду, побачила моїх хлопців, я відчула себе в сім'ї».

Періодично дівчина переходить на російську і вибачається. Тоська родом з Одеси, рідко розмовляла українською. Але каже, що на неї вплинули хлопці зі 107 батальйону: «Тут в основному волинські бійці. І мені дуже сподобалося, як вони розмовляють, я теж намагаюсь».

Екіпаж Каті складається з трьох людей. Працюють вони 3 доби, потім стільки ж відпочива-

ють — і знову «їдемо вбивати орків», як вона це називає. Тоська пілотує Мавік, який знаходить ворожу піхоту чи техніку і може скидати їм «подаруночки». Вона працює лише другий місяць, тому зізнається, що поки нікого не замочила: «Але знаходила! А хлопці вже їх знищували».

Поки що Катерина пишається тим, що не втратила жодного дрона. Каже, навіть посперечалась з командиром, що протягом 3 місяців цього так і не станеться: «Посперечались на бажання. Не хочу його озвучувати, але воно пристойне, не переживайте». Тоська справді дуже дбайливо ставиться до дронів. «Кожного разу, коли я збираюся літати, кажу йому — малюк, зараз ми зробимо кілька кіл і повернемося додому, — вона бере квадрокоптер в руки і додає. — А коли закінчиться війна, будемо з тобою знімати весілля всіх, хто в нашому підрозділі ще не одружений».

Втім, вона вже встигла відчути, що таке війна, коли третій її виїзд на позиції закінчився об-

стрілом: «По нам летіли і скиди, і гради. Побратиму уламок потрапив в каску — довелось евакуювати нас «емкою». Але в такі моменти я переконую себе, що все буде добре. Сиджу і думаю — ні, тільки не зараз, мені завтра треба приїхати додому, попатись. Сьогодні ми не померемо! І обстріл одразу якось закінчується».

Навіть після таких випадків Катерина не шкодує про свій вибір. «Я ніколи не залишу своїх побратимів, буду з ними йти до кінця! Якщо ми зараз складемо зброю, складемо мавіки і скажемо «та пішло воно все в сраку», то сюди зайде вся русня — і навіщо тоді ми боролися всі ці роки?», — каже Катерина і показує свій улюблений шеврон. Це слова з відомої композиції «Коліскова для ворога» — «Ти хотів землі цієї? То ж тепер змішайся з нею».

Насамкінець цікавимося ставленням Катерини до чоловіків-ухилянтів. Вона згадує — як тільки приїхала в нашу бри-

гаду, її одразу ж запитали про те саме. «Я відповіла дуже просто — якщо хлопці, які ховаються за спідницями своїх дружин, не хочуть воювати, значить, доведеться нам, жінкам. А ті чоловіки нехай хоч якось допомагають армії, а не просто живуть в своє задоволення. Війна закінчиться тільки тоді, коли вони це зрозуміють». Тоська додає, що це її мрія — прокинутись одного дня і дізнатись, що війна закінчилась. «Думаю, в 2025 році це все-таки станеться», — переконана вона.

Піднявши тему чоловіків і жінок, запитуємо Катю і про сексизм в армії. Вона запевняє, що не зіштовхувалась з ним. «Не знаю, як в інших бригадах чи підрозділах, але в нашому цього точно немає. У нас справжня сім'я, розумієте?». Побратими Каті стоять поруч і сміються: «Та у нас взагалі все навпаки! Вона з першого дня нас муштрує — побачила наш побут і одразу сказала, що ми так жити не будемо. Змушує прибирати постійно. Тому ще питання, проти кого тут сексизм!».

СЛУЖБА В ЧОЛОВІЧОМУ КОЛЕКТИВІ — ТО МОЯ ЗОНА КОМФОРТУ, БО ТУТ Я СВОЯ СЕРЕД СВОЇХ

Про особливості та виклики роботи на посаді заступника начальника штабу бригади від старшого лейтенанта Наталії Іжбінської

Початок повномасштабного вторгнення застав її у рідному місті. На той момент Наталія працювала у Вознесенській багатопрофільній лікарні на посаді начальника відділення пацієнтського сервісу та комунікацій – це, якщо документально, а по суті на ній трималося вирішення питань діяльності лікарні адміністративного характеру. Саме тому, коли поріг лікарні переступили перші військові, головний лікар додав до її повноважень і співпрацю з військовослужбовцями. Саме з цього моменту і почалася підготовка до військової служби, щоправда, на той момент Наталія і сама того ще не знала.

— Добре пам'ятаю перших двох хлопців з 80-ї десантно-штурмової бригади. Це були останні дні лютого 2022 року. В одного з них було нагноєння губи і треба було вирішувати питання хірургічним шляхом. А вже потім самостійно потрібно обробляти спеціальною бовтанкою та вживати антибіотики. Я швиденько збігала в аптеку і скупила все, що треба і ще дещо з того, що згодилось б хлопцям, на мій погляд, з медичних препаратів, на випадок застуди чи легких пораненнях. Лікар приготував бовтанку і її треба було спакувати так, аби скляна пляшка не розбилася... Не знайшлося

нічого підходящого, окрім фірмової дорожньої рукавички. Запакувала в неї. Обіцяв привезти після Перемоги.

— Невдовзі поранених стало більше...

— На початку березня розпочався один страшний нескінченний день, який тривав аж до 19 березня, саме тоді в мене був перший вихідний. Ми майже жили в лікарні, додому ходили помитися та переглянути новини. На той час здавалося, що ось ще трохи і ми всі прокинемося від цього страшного сну і все буде, як завжди. Не прокинулися. Перші поранені в лікарні

з'явилися 3 березня, це були військовослужбовці 80-ки. Поранення вони мали важкі. І тоді увесь колектив лікарні, за винятком тих, кому було страшно і хто дуже втомився, виїхали: хто з міста, а хто і з країни, став одним єдиним організмом. Не важливо,

яка в тебе посада, у той момент просто потрібні були твої руки. Ми приймали поранених, знімали з них закривавлений одяг, годували важких з ложки, варили їм манку, якщо вдавалося знайти молоко і манну крупу, шукали йогурти, носили з дому білизну, прали форму і зашивали її прямо в коридорах лікарні. Одного разу, коли з операційної вивезли до реанімації хлопчину, котрий з простреленою снайпером головою, пролежав добу в полі, я підійшла до його ліжка і запитала, чого б він зараз хотів найбільше? Він сказав, що хоче курити... Довелося підкурити сигарету і прикладати йому її до рота (закриває очі долонями), звісно, що я це зробила з дозволу завідуючого реанімацією, бо ми їм дозволяли усе. А коли хлопців відправляли далі по медичній евакуації, проводжали їх вже, як рідних. З багатьма з них я спілкуюся і сьогодні.

— У той час на Миколаївщині якраз і наша бригада воювала...

— Одного квітневого ранку

2022 року, на територію лікарні буквально влетіли вантажівки у маскувальних сітках і, судячи з того, що поїхали вони по не тій дорозі, котрою всі зазвичай їздили, я зрозуміла – немісцеві. На хвилину здалося, що це ворог. Але, опанувавши себе, я пішла в «розвідку». З'ясувалося, що то був особовий склад медичної роти 63-ї бригади і вони мали завдання розгорнути ліжка на базі нашої лікарні. Звісно, не обійшлося без курйозів. Серед ящиків з медичними препаратами були й ті, в котрих зберігалися БК. Медичний персонал був в легкому шоці, деякі почали сперечатися, щоб такого вантажу в лікарню не занесли, але я розуміла, що не дай Боже, якщо ворог наблизиться до лікарні, то патиками ми їх не відженемо. Уже тоді чітко розуміла, що та орда не зупиняється ні перед лікарнею, ні перед школою чи дитячим садком. Звісно, конфлікт я залагодила, трохи хитрощами, трохи зловживанням службовим становищем (сміється).

— Ясно, що поранених вистачало. А чи вистачало вам рук?

— Почалися бої за Благодатне, Снігурівку та інші населені пункти Миколаївщини і наша лікарня перетворилася на військовий шпиталь. Поранених захисників привозили десятками майже щодня. Рук в лікарні не вистачало. Молодший син тоді навчався на другому курсі Миколаївського Медичного коледжу, тож вдома йому сидіти не вдалося, бо я сказала аби збирав медичну форму в рюкзак і йшов за мною працювати в шпиталі. Навіть сесії здавав або заднім числом, або напередодні екзаменів, бо перев'язати пораненого, обробити його рани чи загіпсувати – то було на той момент більш важливим питанням.

— Окрім медичних проблем, були інші?

— У ті часи я була універсальним організмом, бо шука-

ла пральні та сушильні машини, цивільний одяг, щоб їх було у що переодягти поки вони в нас, домовлялася з благодійниками, аби вони посилювали харчування для поранених. Іноді доводилося утихомирювати десантників, шукати їх містом, а то й районом, щоб повернути їх до лікарні чи передати в руки їх командирів. Всякого було.

— Мабуть, на вас вже тоді накинули оком військові? Запрошували до себе?

— З командуванням багатьох військових частин я була знайома і вони справді пропонували мені приєднатися до них: 35 та 36 бригади морської піхоти, 46 бригада ДШВ, звісно, 80-ка, 57, 60 та 63 омбр. Коли хтось з хлопців зривався і прикладався до пляшки, кликали мене, і чомусь, якщо це був хтось з 63-ї, персонал казав: Наталя Володимирівна, там ВАШ дисципліну порушує. Хлопці, мабуть, крізь вікно бачили, як ця фурія летить лікарняним подвір'ям, бо поки я підіймалася сходами і заходила до палати, всі вже були чемними і тихими. Треба було знайти такі слова, щоб і не розлютили військового, який пройшов крізь царину смер-

ті і такі, щоб знайшли шлях до його розуміння.

Дивним чином, йдучи майже навпомацки коридорами їхньої свідомості, таки знаходила потрібні слова. Іноді, треба було докричатися, іноді просто вислухати і знайти ту верхівку їхнього вулкану, зірвавши яку, вони зривалися на плач, розказуючи про те жахіття, котре катком пройшлося по ним там, на полі бою. З більшою частиною ми спілкуємося і понині, деякі несуть службу в нашій бригаді і вони для мене, як рідні.

— І все ж, ви вибрали саме 63 бригаду...

— Коли фронт відійшов за межі Миколаївщини і мій хід стишився, я зрозуміла, що я гаю час, що мені тут в тилу немає що робити. Можливо, то була клінічна картина адреналінової залежності, не знаю (сміється). Але наприкінці грудня 2022 року зателефонував до мене тепер вже колишній начальник медичної служби 63-ї бригади і сказав, що їх перевели на Бахмутський напрям, і що медична рота розгорнула ліжка в Дружківці, але немає жодного матрацу. А я саме отримала премію за результатами

річної роботи в лікарні. Тож на неї я й заправила лікарняний бус, який дозволив взяти на той час головний лікар Вознесенської багатопрофільної лікарні Володимир Красьоха, і разом з ним ми знайшли матраци. Завантажили повний бус матраців, смаколиків, волонтерський генератор і вирушили до Дружківки. Потім їхали за тим самим маршрутом ще раз і ще раз. От під час однієї з таких поїздок я і сказала, що хочу доєднатися до складу бригади. Я нагадувала їм про себе майже кожного дня. Тоді, мабуть, здавалося, що коли жінка, яка має гарну роботу, достойну зарплатню, вцілілий дім десь там в далекому тилу, говорить, що хоче на війну, не усвідомлює свого рішення. Я навіть форму військову купила, хоч і не була впевненою навіть на 10%, що таки потраплю до війська. А ще, для більшого переконання управління бригади в серйозності своїх намірів, «нарішала» через Миколаївську міську адміністрацію реанімобіль для бригади з повним начинням необхідної апаратури для реанімації поранених. Зрештою, у середині лютого 2023 я таки отримала довгоочікуваний рекомендаційний лист з бригади, а вже 20 лютого, я була включена до списків 63 бригади.

— Що в армії лякало вас найбільше?

— Те, що керуватиму не я (сміється).

— Ви – заступник начальника штабу бригади. Нам здається, що ви, можливо, якщо не єдина жінка в ЗСУ на такій посаді, то точно одна з небагатьох. Відчуваєте якесь особливе ставлення до себе?

— Нещодавно і командир бригади сказав, що є ще одна жінка на такій посаді і вона, до речі, теж Наталія. Мабуть, Наталії вони всі такі.

— Робота в суто чоловічому колективі не напружає?

— Мій тато дуже хотів хлопчика, але народилася я (сміється). Пам'ятаю свої руки в мазуті, бо коли тато ремонтував машину я була поруч, він брав мене малою на полювання, я билася з хлопцями і чи не єдина відвідувала уроки з початкової військової підготовки, в той час, коли однокласниці навчалися варити суп і смажити млинці. Я здавала заліки зі стрільби бойовими набоями і виводила увесь клас на дах школи, бо мені було цікаво як воно там... Тож робота в чоловічому колективі – то моя зона комфорту, бо тут я своя серед своїх.

— Працюючи з великою кількістю документів щодня не важко помилитися. Якщо так стається, то як на це реагує командування?

— Не зашпортується лише той, хто стоїть на місці. Насправді, намагаюся не допускати помилок (читаю керівні документи, раджуся з фахівцями в тій чи іншій сфері), але, якщо вже таке трапляється, йду до командира чи начальника штабу і чесно говорю, що я «затупила» або не повною мірою зрозуміла завдання. І тоді відчуваю себе малою школяркою, бо вони беруть в руки аркуш паперу, олівець і допомагають знайти правильне рішення того чи іншого питання.

— Необізнана з вашими обов'язками людина може сказати, що ви «перекладаєте папірчики». Як парировати такий вислів?

— Чесно? Я би раніше теж так сказала, але не зараз. Насправді, Штаб бригади – це як серце, котре повинно працювати 24/7, аби величезний організм жив. Очі, кінцівки і нервова система мають змогу відпочити, серце ж ніколи. Штаб – це організація діяльності всієї бригади, а кожен папірець – це чиясь відпустка, відрядження, це управління усіма процесами, які відбуваються в бригаді. За кожним папірцем стоїть іноді одна людина, а іноді і сотня людей, а від того, як цей папірець «перекладуть» дуже багато чого залежить, тож треба «перекладати» їх з неабиякою відповідальністю.

— Зважаючи на створення різноманітних додатків, електронних рапортів і тд – чи бачите ви в майбутньому перехід паперової армії в цифрову? Чи це в принципі можливо?

— Перехід до електронного документообігу неминучий і вкрай необхідний процес в армії, бо, в іншому випадку, ми втопимось в тому паперовому морі. Звісно, що це можливо, головне – щоб це робилося централізовано і з одночасним забезпеченням війська сучасною оргтехнікою та розробкою

відповідного програмного забезпечення. Втілили СЕДО (систему електронного документообігу) наприклад. Ви не уявляєте, як це полегшило процес обміну документами, надходження до частин яких раніше треба було очікувати інколи й місяць. Тепер декілька хвилин і питання вирішене.

Щодо «Армії+» — ідея чудова, але її повноцінне втілення ще потребує доопрацювання, як програмного, так і в напрямку, що стосується матеріального забезпечення. Не кожен військовослужбовець має сучасний смартфон, а якщо і має, то не кожен перебуває постійно там, де є мобільний чи інтернет зв'язок. Та попри все, я впевнена, що майбутнє саме за «безконтактним» діловодством.

— Ще не так давно в армії ініціатива завжди була «наказуєма». А як зараз у нас? Чи доцільно вносити пропозиції командуванню для покращення тої чи іншої сфери діяльності?

— Ну, це ж аксіома: якщо твоя ініціатива безглузда, або ти її намагаєшся втілити з огляду на просування власних інтересів — то таку ініціативу не гріх й наказати (сміється). Здорові ж та раціональні ініціативи завжди будуть почуті командуванням. Одна голова, як кажуть, добре, а коли долучається друга та ще

й з децю іншим поглядом на ситуацію і має продуктивну ідею її вирішення — то взагалі отримуєш карт-бланш. Можливо, твоє бачення не на усі 100% візьмуть за основу, але воно точно буде почуте і враховане при прийнятті того чи іншого рішення. В армії «наказуємо» лише одне — це безініціативно-пасивна байдужість.

— Що мотивує сьогодні?

— З егоїстичної точки зору це те, що я ніколи раніше не здавалася, як би мені не було важко. А з моральної — це розуміння того, що ворог, мов ракова пухлина, має бути знищений до останньої її клітини. Звісно, ми не знищимо їх, на превеликий жаль, до останнього ембріону, але ми маємо на тисячоліття вперед вживити до їхніх надщерблених хромосом відчуття страху по відношенню до нас, щоб навіть мимоволі почуте слово «Україна» викликало в них підсвідомий жах. А для цього, ми маємо перетворювати їх на нашій землі на супові набори живцем.

— Так з боку, здається, що ви в армії вже дуже давно. Перемоги, зрозуміло, хоче кожен, а от лишатися в армії, скоріше за все, ні. Уявляєте своє життя без ЗСУ?

— Перебуваючи у відпустці, я отримала дуже гарну пропозицію щодо працевлаштування

там, в мирному житті. І саме в той момент я зрозуміла, ні, скоріше злякалася, свого розуміння того, що не готова повернутися до цивільного життя. Моє серце б'ється в ритмі ЗСУ.

— Журнал «Бастіон» тепер доступний для читання не тільки серед військовослужбовців 63 омбр, але й виходить на широкий загал, зокрема, на сайті бригади. Хотіли б звернутися до тих, хто ще вагається?

— Битися чи боятися — яку комбінацію літер обрати, вирішувати саме тобі! Людина, а тим паче, якщо вона чоловічої статі, може знайти і, скоріш за все, вже знайшла аргументи, що пояснюють суспільству, чому вона ще не тримає стрій з нами (зазвичай це фрази з москальських методичок: влада не така, нехай депутати воюють, я не готовий йти вмирати за їх бізнеси і т.д. і т.п.)! Але я точно знаю, що десь глибоко в душі вони картають себе за байдужість та боягузтво. Запитайте у себе, чи готові ви з цим мерзеним відчуттям лишатися сам на сам до останнього свого подиху? Я скажу словами з пісні: «Боятися не гріх, гріх — зрадити своїх!»

— Зовсім скоро, ми перегорнемо останню сторінку 2024 року. Що хочете побажати всім побратимам та посетрам в новому 2025 році?

— Побажую якнайшвидшої перемоги! Щоб кожен повернувся живим та неушкодженим, створив родину, якщо не встиг цього зробити, а ті, в кого вона є, щоб мав змогу бачити, як дорослішають його діти чи онуки, бачити очі коханої людини наживо, а не крізь екран телефону чи лише 30 днів на рік. І, найголовніше, щоб коли ми повернемося, нам знайшлося місце в суспільстві, котре, на жаль, вже звикло жити без нас.

— Що скажете самі собі після Перемоги?

— Ми це зробили!

БЬОРН І МАРШРУТКА: НАД НАМИ БК ЦІЛОГО БАТАЛЬЙОНУ!

Командир взводу ЗРК 105 батальйону старший лейтенант Денис «Бьорн» та його заступник старший сержант Дмитро «Маршрутка» захищають піхоту від повітряних атак

Денис в цивільному житті був юристом, а Дмитро водієм маршрутки. Здавалося, що б могло їх об'єднати там, в звичайному житті? Але тут, на війні, складаються справжні команди, де цивільні професії вже не мають значення. Зараз вони прикривають нашу піхоту, збиваючи усе, що летить від ворога. Чхід йдуть зенітки, кулемети та антидронові рушниці, якими можна захопити та приземлити ворожу «пташку».

«Після повномасштабного вторгнення ворога, іншого варіанту я не розглядав – треба йти до війська. Я ж мав офіцерське звання, але тоді було все так незрозуміло... Ніхто нічого не знав – хто, куди? Я пройшов навчання і потім мене по розподілу відправили в 63 бригаду, в ППО. Все здавалось таким незнайомим...» – згадує командир.

«Та сама історія. Колись призивався ще за часів АТО, але за станом здоров'я був звіль-

нений. 28 лютого 2022 року пішов до військкомату, звідти подзвонив дружині й сказав аби збирала спальник, термуху й термос. Бо матиму можливість заїхати забрати свої речі перед виїздом. Заскочив додому, спачкував і вперед, на війну. Уже в дорозі нам повідомили: їдете на злагодження в 63 омбр» – додає Дмитро.

Моя мотивація – це люди, які допомагають

«На сьогодні у нас 19 чоловік. Цього замало, людей не вистачає. Фактично маю вакантів на два відділення. Ось зараз бачу запрацювала у нас в бригаді система рекрутингу, тому я в приємному очікуванні на нових людей. Будуть люди – буде ще більш ефективна робота. Те, що залежить від мене: навчити хлопців, забезпечити майном, БК – все зробимо, головне, щоб було кого вчити. А взагалі я часто буваю на виїздах з хлопцями. Пройшов вже багато з ними, багато чого навчився. І я вважаю це правильним, адже перш ніж мені, як командир, щось вимагати з підлеглих, я маю сам це все пройти. Вважаю, будь який командир підрозділу зобов'язаний взагалі усюди побувати, попрацювати зі зброєю тощо. І навіть якщо ти в цьому нічого не тямиш, то не найбіль-

ша біда. В армії всьому можна навчитися, головне тут бажання» – каже Бьорн.

Він же розповідає про мотивацію. «Це люди, які нам допомагають. Ось, наприклад, волонтери. У нас є декілька постійних донорів, які допомагають нам усім. І це так щиро, від душі. Особливо приємно отримувати від діток листи, малюнки, обереги саморобні. От наприклад це (вказує на два в'язані гачком серця синього та жовтого кольорів, у вигляді брелоку) – кожен раз дивлюся на ці серця і згадую про малечу, яка це старанно робила для нас. Одразу думаєш собі: «Ось для чого я тут. Я тут заради них. Вони точно не заслужують знати, що таке війна».

«Погоджуюсь, – киває головний сержант Дмитро. – Це дуже мотивує. Це особливо приємно для мене зараз, під час проходження реабілітації. Мав проблеми з рукою, зробили операцію, тепер відновлююсь. Взагалі мотивація на війні – це специфічна річ, скільки б тобі не давали її ззовні, поки ти сам себе не замотивуєш і не знайдеш «ниточку», за яку триматися – діла не буде. Але якщо врешті ти знаходиш цю «ниточку», вона згодом перетворюється в міцний канат, і «вивозити» усе, що відбувається навколо, стає набагато простіше».

«Як тобі армія, Джоне Рембо?»

Ще одним фактором, що дозволяє втримати здоровий глузд, є гумор. Бьорн поволі переглядається з Маршруткою і обоє починають заливатися дзвінким сміхом.

«Знаєте, – заспокоївшись каже Бьорн, – я дуже люблю уривок з фільму «Рембо»: «Як твоє ім'я, синку? – Джон Рембо, сер! – Навіщо ти тут, синку? – Щоб вбивати, сер! – Як тобі армія, синку? – Я в а*уї, сер!». Ось десь отак можна охарактеризувати життя в армії (сміється). Тут дійсно щодня щось відбувається...

Згадую свій перший виїзд на ЗУ-Щці. Нас всіх попереджали, що треба бути максимально уважним при русі машини, бо ж можна просто вилетіти з неї, і наробити собі проблем. Так от, перший бойовий виїзд, ми успішно відстрілялися, адреналіни зашкалюють, женемо назад, і тут, раптом, наїжджаємо на ухабину і один побератим з нашого екіпажу вдаряється носом. Ясно, у нього тече кров і він починає втрачати свідомість, там ще б пару секунд і він випав би на швидкості. Я однією рукою тримаюся, іншою ловлю його, і отак ми поверталися назад. Отакий ось був мій перший бойовий виїзд, запам'ятав його на все життя».

Дмитро розповідає про інший момент. «Був випадок кумедний. Неділя, нічого не віщує біди (сміється). Поїхали ми «газон» ремонтувати. Ну то й ремонтували, аж тут починають по нас «гради» працювати. Бачимо якесь укриття – біжимо туди. Забігаємо в якийсь підвал, а там сидить вже мужик і хреститься. Ну та й ми перехрестилися. Кажу: «Фух, Слава Богу», а він нам відповідає: «В сенсі фух? Над нами БК всього батальйону!». Ми, звісно, посміялися тоді. Але зараз кажу, отак як задуматись, то не дуже б весело було, якби по нас влучили».

«Будьте чоловіками, Щоб не ховати очі»

Коли війна закінчиться, Денис скаже: «Ми це зробили!» і подякує Богу за перемогу і за життя.

«А я б, – додається до бесіди Дмитро, – я б, випив трохи чогось міцного, адже ми витримали ці всі випробовування».

Але ніхто не знає, коли цей день настане, тому війна триває і ніхто не заспокоюється. Обоє сподіваються на підсилення, але не уникають теми ухилинтів.

«Мені хочеться вірити, що кадрова ситуація дійсно зміниться майбутнім часом. Запустили непогану рекламну кампанію, у містах маячать наші білборди, вже й систему спрощену придумали, знаю, що через сайт бригади можна обрати підрозділ чи спеціалізацію й лишити анкету, щоб в подальшому з тобою зв'язалися. Ну, коротше кажучи, я вірю, що це все спрацює, бо ж нам реально треба люди. А, загалом, хлопці, хто ще сидить вдома, будьте чоловіками! Щоб потім вам не прийшлося ховати свої очі. Ви нам треба тут, нам треба підмога» – каже Денис.

Натомість, Маршрутка оптимізму побратима не розділяє. «Не особливо в це вірю. Я теж вважаю, що чоловікам, які ховаються, треба долучитися до нас негайно. Це справа честі. Ми вже який рік тягнемо то все. Ви б знали, скільки тут хлопців є вже у віці, і з хворобами, і знесилені, але вони тримаються, і просто роблять те, що треба робити. Вони тримають нашу країну. І якщо ви скажете: «а ми ж не військові, чим ми тут допоможемо?» я вам скажу, що тут більше половини, мабуть, тих, хто й не планував ставати військовим. Але вони тут, вони б'ються».

Ідея рекрутингу хороша, поки нічого не можу сказати, люди ще до нас не приходили. Тому, будемо бачити».

ЯК НА ПАЛЬЦЯХ ПОЯСНИТИ НЕПАЛЬЦЮ?

... або ласкаво просимо на курси лідерства, сер!

Велика Британія — одна з держав, яка займається навчанням та підготовкою українських військових. «Курс лідерства» це 5 тижнів фізичних навантажень, теоретичний курс і такмед. Потрапити туди може не кожен — спершу треба довести, що ти гідний. Дмитро «Арієць» своє запрошення отримав і тепер може розказати — яке ж воно, це альбійонне навчання...

Дмитро з Мукачево, про армію знає не з чуток, бо сам з родини військовослужбовця. Був в АТО, і після звільнення деякий час працював на заводі електроніки, звідки доробив-

ши свою останню зміну 28 лютого 2022 року поїхав на війну. За старанне несення служби був рекомендований до проходження навчання у Великій Британії. Де саме проходило навчання Дмитро не знає, з усмішкою розповідає, що в районі Стоунхенджа (бо щодня повз нього проїжджали, прямуючи на полігон). Це було невеличке містечко, охайне і чисте. Усюди зелені пагорби й ферми, кам'яні будинки. Погода змінюється кожних півгодини: дощ, сонце, пронизливий вітер і зно-ву дощ.

«Іхне уявлення про війну доволі формалізоване»

«Коротше кажучи, оце так цілими днями. Там треба народитися, щоб постійно жити (сміється). Я дізнався про те, що потрапив у списки щасливчиків на виїзд на навчання від свого безпосереднього командира. Ну, зрадив, чому б ні? Нас від-

правили на Львівщину, звідти до Польщі і одразу на виліт на Острови. Не можна з точністю сказати, що цей курс був типу БЗВП чи щось таке. Навчання називалось «Курс лідерства» і фактично, воно включало в себе все. Хоча й дуже стисло.

Сам курс тривав нон-стопом 5 тижнів. Тобто не було вихідних чи відпочинку там якогось. Скажу чесно, чисто фізично це ще той атракціон, особливо для мене, найстаршого на тому потоці. Але нічого, все витримали, хіба трошки в кінці курсу мене підвело моє здоров'я, але здаватись я не збирався».

«Курс лідерства» Арієць називає дуже цікавою штукою, адже це хороший фізичний членддж, корисні заняття з такмеду. Щодо самої військової підготовки, точніше актуальності цих навичок в сучасних реаліях нашої війни, Арієць висловлюється неоднозначно: «Ці навички дуже «теоретичні» скажімо

так. Та й уявлення про війну у них теж більш формалізоване. Ми ж, сьогодні, маємо справу з війною нового зразка, візьму на себе відповідальність, скажу – ми першопрохідці, бо ж дрони кардинально змінили всі звичні правила війни».

«Більшість занять була присвячена створенню та організації операцій по штурмових зачистках. Але головна відмінність цього курсу від звичайного БЗВП, це те, що головний акцент робився на очолюванні цих операцій, на те, як ми будемо вести себе в таких ситуаціях саме як командири».

«Війна за партою»

Щодо розпорядку дня, Арієць розповідає: він був дуже насичений, і починався рано: о 5 ранку підйом, о 6 сніданок. Арієць називає його «олінкюзів». Харчування окрім того, що дуже смачне, воно й до того збалансоване. Зранку традиційно годували англійським сніданком: яєшня, смажені сосиски, бекон, квасоля, томати та деруни. Ну, і звісно, сік. На обіди й вечері подавали рибу або м'ясо, гарніри різноманітні, овочі й фрукти, коротше кажучи, з цим проблем ніяких взагалі не виникало. Ну, а потім, на полігон, хлопці знаходились цілий день, до вечері, іноді заняття були суто теоретичними, і вони, як учні, сиділи за партами, писали конспекти. Дмитро показує свій блокнот зі списаними сторінками, каже, що старався занотовувати все, що знадобиться в подальшому.

«А, до речі, за забезпечення. Нас повністю одягли, дали екіпу. Повертати нічого не треба було. Броніки непогані давали, ну взуття теж хороше. А на полігоні самі розумієте, всі речі «вбиваються» швидко. Тому, за це їм також дяка, звичайно».

На питання, чи всі розуміли мову, Арієць розповів, що з ними паралельно усюди працювали наші перекладачі, які супроводжували їх навіть під

час виконання бойових завдань, лазили по перешкодах тощо. Були й серед них жінки.

«Бігали фізуху на рівні з хлопцями. Бувало й таке, що приходилось пояснювати інструкторам «на пальцях», бо більшість з них були непальцями. «Ці непальці, до речі, дуже серйозні «рекиси», які пройшли Афганістан, Щоб стати інструкторами в Британії у них там конкурс ледь не 1000 осіб на 1 місце – беруть на службу тільки найсильніших, найкмітливіших та найсміливіших. Це реальні бойові пацани, вони фактично вигризують собі ці місця і будуть робити усе, аби залишитись на цьому місці».

Дайте їм Оскара!

Такмед – один з найважливіших розділів будь-якої військової підготовки. Тут, на британських курсах, її викладали австралійські інструктори. Діма розповідає, що залучались навіть спеціально наймані актори, які відгравали ролі трьохсотих з різними пораненнями, причому робили це максимально реалістично: хтось втрачав свідомість, хтось кричав, хтось виривався, хтось був у ступорі – все, як в житті, адже ти не можеш знати, як поведе себе побратим на полі бою, отримавши поранення. Відпрацьовували не тільки надання безпосередньої допомоги, але й прикриття

тих, хто її надає та проведення евакуації в цілому. Арієць описав цей розділ в навчанні одним словом – «жирнючий лайк».

Також справила враження комп'ютерна симуляція. Вона була дуже реалістична – це були бойові виїзди, місцевість була реальна.

«От прямо дивишся, всі будиночки, загорожі, дерева. Коротше, все деталізовано. Дается завдання, наприклад, виїзд на бойовій машині: я – механік-водій, командир машини, стрілець тощо. І у кожного своя картинка. Потім на нас нападають – ну, і ми маємо по ходу вже кожен свою функцію виконувати, але завдання спільне».

«...а потім, а потім мої ноги сказали мені «до побачення» і я був змушений звернутися за допомогою. Нагадаю, я був там найстарший, тому оця вся посилена фізуха і екіпа свою роль зіграли. До кінця останнього тижня заняття здавав всі нормативи теоретично. І, вам скажу, то навіть трохи важче. Бо іноді простіше то все наочно показати, ніж розповідати, підбирати слова. Але нічого, і з цим справились».

Свій сертифікат про успішне проходження курсу я здобув! Були й ті, до речі, хто цього зробити не змогли тож поїхали назад без сертифікату».

Крутий досвід

«Загалом, курсу я можу поставити 8/10. Ну дві зірочки я знімаю за деяку неактуальність цього курсу. Неактуальність в тому плані, що у нас дещо змінені правила війни, це зумовлено появою і широким поширенням БПЛА, розвідкою й скидами завдяки ним. Ось за це я не можу поставити всі 10 зірок – за те, що трохи ці знання не збігаються з реальністю». «Харчування 10/10 – тут без пояснень, все було поживно й смачно. Умови проживання – теж добре, жили ми, до речі, в будиночках невеликих, типу кемпінг – всі зручності, все

було. Хай теж буде 10/10». «Організація, ставлення – 10/10. Все було окей. Ставились до нас добре. Коли вже було закінчення курсу і ми їхали звідти – бажали нам всього найкращого, казали, що якби мали змогу – поїхали б з нами». «Окрему оцінку ставлю, скажімо, психологічному заняттю (шкода, воно було одне) – 9/10 (мінус зірка, за те, що тільки одне це заняття було). На ньому ми відпрацювали різні техніки психологічні, наприклад, як зі ступору людину вивести. Це дійсно було корисним. Іноді приходиться в житті це використовувати. Ну, якось так. Це був крутий досвід».

ЩОДНЯ ПРИБИРАЛИ ТІЛА З ДОРОГИ НА УЗБІЧЧЯ, ЩОБ ТЕХНІКА ЇХ НЕ ДАВИЛА

Олег Войтович – унікальний борець 63 бригади. Він був і зв'язківцем, і снайпером, і медиком, а зараз командує окремим відділенням РЕБ 106 батальйону. Ми хотіли з'ясувати, як і чому так вийшло, а отримали ще й цікаву бесіду з купою історій.

– Ви на війні з самого початку повномасштабного вторгнення?

– Взагалі-то моя історія почалась ще до 2014 року. Я три роки був контрактником, але служив в підрозділі РЕБ, тому з початком війни мене не взяли, лише в кінці 2014 прийшла повістка. Мене хотіли знову відправити в зв'язок, але там був повний бардак і одні алкаші. Кажу – пацани, або воюємо, або покличте, коли треба буде двіжувати.

Так я став снайпером і відвоював десь півтора роки, поки ситуація не стихла. Пам'ятаю, як ми стояли біля Станиці Луганської – це була ЛБЗ, 700 метрів до сепарів. Там і чеченці були, і кубанські козаки. Останні намагались домовитись – кажуть, ми заробляти приїхали, давайте ви не буде стріляти і ми теж не будемо вас чіпати.

А жили ми на дачі племінника Януковича – справжня вілла на чотири поверхи з білого мармуру. Там було все. І туди ні разу не прилетіло – ми ходили в подвір'ї по пояс голі, грали в волейбол.

– Чим займались, коли повернулись?

– Бізнесом – в мене своя друкарня, декілька філій, в Єв-

ропі відкрились. А потім почалась повномасштабка... Як зараз пам'ятаю цей ранок. Всі на кіпіші. Дзвонить мій друг Роман з 80-ки. Каже – що ти? А що я? Я вже зібраний. Приїхали всі наші пацани, які з яйцями. Сіли, подумали, як відправити сім'ї за кордон. І пішли в військомат.

Я хотів повернутися в свій 130 батальйон, але не встиг – там же набрали людей. Тому мене розподілили в 63 бригаду.

– Снайпером?

– Чесно кажучи, я не дуже хотів. Бути снайпером – таке собі задоволення. По-перше, треба бути пофігістом і мати пекельне здоров'я. В мене рука ще мертво стоїть, тримає, але зір вже не той. По-друге, не завжди можеш працювати, потрібні певні умови. Наприклад, тут на Лиманщині скрізь ліси – без шансів. Приїжджали якомсь пацани з інтернаціонального дивізіону – привезли такі здорові «бандури». Кажу, хлопці, можете поставити свої дрини в куточку і забути.

Ну і по-третє, щоб зараз ефективно працювати снайпером, треба мати дуже-дуже модну снарягу. Я вже мовчу про її ціну – тут би взагалі її дістати.

– І тому ви стали медиком?

– Я сказав керівництву – ставте ким-небудь. Вони вибрали «стрілець-санітар». Мені повезло потрапити в 3 роту 106 батальйону. Це топ – по обезбашених тіпах, по людях, які працюють і виконують задачі, по злагодженню. В нас був найкращий командир – Сивий. Це все завдяки йому. Таких головних сержантів в ЗСУ немає, не те що в бригаді. Коли він загинув, тут штиль був 3 дні.

— У вас немає медичної освіти. Як працювали?

— Я багато знав з часів підготовки. У снайперів – один з найкращих такмедів. Плюс, їздив на навчання рік тому, отримав сертифікат. Коли якихось знань не вистачає – інтернет велика сила. Ну і практика... Постійно вчився чогось у нашого Дока – він бойовий медик роти.

— Найважчий випадок згадаєте?

— Складав ноги – були переломи, рвані рани, ноги фактично на сухожиллях трималися. І, до речі, врятував – чувак ходить, все добре.

Я просто крові не боюсь, тому така робота – не проблема. Хоча втикав не раз – і Док мене приводив до тями, і колеги підзатильники давали.

— Ви пройшли всі напрямки – Миколаїв, Херсон, Бахмут і тепер Лиман. Де було найгярячіше?

— В Миколаєві ми стояли в Партизанському. Це тупо жесьть. У орків була просто безкінечна кількість мін. Небо і земля в порівнянні з тим, що зараз. На квадрат 500х500 метрів могло прилітати по тисячу разів за добу. Гатили по 3-4 години

без зупинки з шести стволів. Було 5 підвалів, в яких ми жили. Залишився лише один, решта – пряме попадання. От тоді я реально зрозумів, що таке «срати за 7 секунд».

Там я спершу поховав свого напарника, а через два тижні загинув мій дядько Славко, який був мені за батька. Я сам віз його тіло додому...

— В Херсоні все було інакше?

— Там орки дали на педалі, причому дали так, що ми навіть не зрозуміли – як. Наші пацани до четвертої ночі перестрілювалися з ними «дашкою». Плюнули, пішли спати, а зранку відкрили очі – туди вже волонтери їхали. Я звісно утрирую, але не сильно.

— Бахмут важко згадуєте?

— Туди нас відправили двіжувати. Коли ми дізнались, подумали – попандос, залупа. Ну але що поробиш – на Бахмут, так на Бахмут.

Ми там возили 300-х на звичайній Соренто. Переобладнали її трішки – викрутили всі сидіння з правої сторони, лише збоку за водієм залишили місце для Дока. Він там облаштував собі все і міг на ходу тампонувати. Як він це робив – досі не

розумію. Якби він зашивав, я б теж не здивувався.

Кожного ранку ми їздили до наших пацанів в Бахмут по одному й тому ж маршруту. І вся дорога була засипана трупами цивільних. Коли могли, зупинялись – Док вибігав, перевіряв пульс і ми за ноги відтягували тіла на узбіччя, щоб техніка їх не давила. І так кожного дня по 4-5 людей. Це найменше, що ми могли для них зробити...

— Що з цією Соренто сталося?

— Вона не дожила до ротації кілька днів. Заїхали на точку буквально на хвилину, я навіть сигарету залишив в машині. Тільки зайшли – хлоп! Прибігають хлопці, кажуть – чиясь машина горить. Одного з наших поранило – осколкове в живіт, треба було евакуювати. Приїхали ссо-шники допомагати – і тут з будинку навпроти по нам випускають повну чергу з «покемона». Ми охрініли – було чути, як кулі свистять біля голови. Але всі залишились цілі, лише одному ссо-шнику в задницю попало. Коротше, орк якийсь нефартовий трапився – це ж треба було використати цілу чергу з кулемета і не влучити в чотирьох людей з п'ятим пораненням).

— На то він і орк.

— Так, ми воюємо з м'ясом. Але це не можна знецінювати. Бо їх дуже багато і це дуже важко. Пацани з поста розповідали – коли обороняли завод, валили підарів з кулемета пачками, але приходили наступні і йшли по трупах. Як ви гадаєте, вони зайшли на завод? Так, вони зайшли на завод. Патрони в кулеметі закінчуються, а підари – ні.

— Ми часто запитуємо це у військових, які знаходяться на позиціях – як не поїхати кукую?

— (звертається до побратима) Док, як це все витримувати? Віскі? Жартую, звісно.

Звісно, це непросто. Для мене найважче – відмивати кров на тілі. А закривавлений одяг я взагалі викидаю або спалюю.

Розумієте, наша кукуха вже давно сидить десь там в куточку свідомості і кричить, щоб її почули. Але це не стільки через кров, скільки загалом – через те, що відбувається.

— Що ви маєте на увазі?

— Орка треба пи**ити мізками. Це наш єдиний шанс перемогти. Тушкою, масою цьо-

го ворога не завалити, совок не заканає. Тобто нам треба максимально залучати людей, які працюють головою. Треба в кожному підрозділі робити свою лабораторію по технологіях і вкладати в це бабки. І так далі...

— Символічна історія, яку ви будете розповідати усім після війни.

— Та я взагалі про війну не буду розмовляти. От побачите – ті, хто стояли на блокпостах, будуть ходити і розповідати усім, що вони воювали. А хлопці, які щось трішки бачили... Хіба що будемо збиратися своєю компанією десь на рибалці, на природі, на шашликах і мовчки підносити чарку.

Виговорюватись треба психологу. І цю роботу треба починати вже, бо психічно здорових людей серед військових ви не знайдете. Але ми ж совкові люди – піти до психолога досі вважається чимось ненормальним, принизливим. Це ідіотизм. І наслідки цього ми всі ще побачимо, на жаль.

Коли будуть вибухати гранати в квартирах чи кабаках, бо хтось пиво на тебе розлив чи глянув на задницю твоєї подруги... Пацани, вже якщо надумає-

те когось підірвати, то підіть до тих, хто крав під час війни, щоб користь якась була (сміється).

— Як ви стали ребівцем?

— Питання медицини вже так гостро не стоїть та й особового складу стільки немає. РЕБ же – критично важлива штука зараз. А я цим часто займався – домовлявся з волонтерами, які їх привозили. Ну і маю якісь стартові знання ще з довоєнних часів. Хоча всі технології до 20-го року вже неактуальні. Я більше скажу – наступного року технології середини 24-го будуть неактуальні.

Треба постійно розвиватися. Бо в плані FPV, наприклад, це не орки за нами повторюють, це ми – за ними. Щоб так само не було з РЕБ, потрібно вдосконалювати системи відповідно до умов, в яких ми працюємо.

— Як вам дається постійна зміна професій на війні?

— Та нормально. Бігати я вже фізично не можу, коліна зношені, деформовані навіть. А все інше – без проблем. Сказали б літати на дронах – пішов би літати. Для мене головне – приносити користь.

10 найкоротших воєн в історії людства. Частина перша

Англо-занзібарська війна 1896, 38 хвилин.

Ця війна тривала 38 хвилин і увійшла до Книги рекордів Гіннеса як найкоротша за всю історію людства.

Британській Імперії не сподобався новий правитель Занзібару — Халід ібн Баргаш, який захопив владу після смерті свого дядька-султана. Йому поставили ультиматум з вимогою передати владу британському протеже Хамуду ібн-Мухаммаду. У разі відмови британці погрожували почати обстріл султанського палацу.

Британці розмістили у гавані перед палацом п'ять бойових кораблів із 500 військовими моряками. У розпорядженні нового султана Занзібару була лише одна яхта з дрібнокаліберною зброєю, одна гармата біля палацу та 2800 солдатів на березі.

Першими ж пострілами британці потопили яхту і знешкодили гармату. Султан втік з палаю-

чого палацу. Після чого британці збили прапор на будівлі. Його падіння розцінили як капітуляцію, і бойові дії припинились. За пів години сутички загинуло близько 570 захисників Занзібару. Серед британців лише один офіцер дістав легке поранення.

Індійська анексія Гоа 1961, 36 годин

Акція збройних сил Індії поклала край португальському ко-

лоніальному правлінню на півдні Індостану, що тривало 451 рік. За 36 годин бойових дій загинули 22 індійці та 30 португальців. Конфлікт завершився капітуляцією Португалії.

Вторгнення США в Гренаду 1983, 3 дні

Гренада — маленька острівна країна у Карибському басейні, яка отримала незалежність у 1974 році. На початок операції «Невідкладна лють» там царювали комуністичні настрої і стався урядовий переворот. Американці не захотіли повторення кубинського сценарію і почали вторгнення. Приводом назвали захист американських громадян після військового путчу.

Під час операції загинуло 19 американських військових, 45 гренадських і 25 кубинських, яких залучили до оборони. Інфраструктура острова серйозно постраждала. Через місяць США виплатили Гренаді \$110 млн компенсації. Зараз день вторгнення відзначають на Гренаді як національне свято День подяки.

Лівійсько-єгипетська війна 1977, 4 дні

Збройний конфлікт між Єгиптом і Лівією не призвів до змін кордонів. Його припинили завдяки посередництву третіх країн, зокрема, Алжиру.

Шестиденна війна 1967, 6 днів

Ізраїль завдав удару на випередження у відповідь на заклик єгипетського лідера Гамалю Абдель Насера знищити євреїв, як націю. За шість днів ізраїльська армія зайняла весь Синайський півострів, Юдею та Самарію, Голанські висоти, Сектор Газа та територію Східного Єрусалиму з його святинями.

Втрати Ізраїлю, за різними даними, склали від 776 до 983 військових, арабської коаліції — кілька десятків тисяч. В Єрусалимі загинули 20 цивільних, близько тисячі отримали поранення.

Продовження у наступному номері...

Розвідувальний Mavic 3T глушать ребом над посадками Донецької області впродовж 325 серій. Екіпаж дрона відважно бореться за порятунок засобу, що перебуває на балансі військової частини...

Молодший лейтенант

Зростом

«Бастіон» – офіційний журнал 63 окремої механізованої бригади
Відділ комунікації: Ростислав Яцишин, Євгенія Іжбінська,
Олег Волоткевич, Олександр Тірон, Сергій Болотніков.
Дизайн і верстка: Денис Сімковський

Тираж 300 примірників. Не для продажу. © Всі права захищені
Лиман, Донецька область, Україна, 2024 рік